

In gesprek met Harm Hoftiezer en Ada Rebel

Samen sterker: regionaal kerkbeheer als antwoord op groeiende kwetsbaarheid

"Zoek het contact. Leer je burens kennen."

Ada Rebel

De druk op het kerkbeheer neemt toe. Gemeenten worden kleiner, taken complexer en vrijwilligers schaarser. Regionale samenwerking biedt nieuwe kansen voor toekomstbestendig kerkbeheer. In verschillende regio's ontstaan initiatieven om krachten te bundelen. In de Achterhoek verkennen zes gemeenten de mogelijkheden van een regionaal kerkelijk bureau. We spreken met Harm Hoftiezer, voorzitter van het college van kerkrentmeesters van de Protestantse Gemeente Aalten en Ada Rebel, classispredikant in de classis Gelderland Zuid & Oost, over de kracht van samenwerking en het belang elkaar als buurgemeenten te kennen.

De aanleiding voor de samenwerking in de regio Aalten ligt niet in acute nood, maar in vooruitzien. Harm Hoftiezer is daar helder over: "Gelukkig kan ik zeggen dat de noodzaak er bij ons nog niet direct is. Maar we zien wel dat die in de toekomst kan ontstaan. Als je wacht tot het moet, ben je te laat. Dan kun je niets meer organiseren." Die blik vooruit is volgens hem essentieel. Juist in een fase waarin gemeenten nog kunnen handelen, ontstaat ruimte om samen te verkennen wat nodig is.

Toenemende kwetsbaarheid in gemeenten

De zorgen die aan de basis liggen van het initiatief, zijn herkenbaar voor veel gemeenten. Hoftiezer schetst het treffend: "Je vindt de mensen moeilijker. Je bent afhankelijk van vrijwilligers die het vaak naast hun werk moeten doen. Gemeenten worden kleiner, dus ook het aantal beschikbare mensen neemt af. Hoewel de noodzaak in de gemeenten om ons heen op dit moment groter is, merken we daar ook in Aalten, als grote gemeente, de gevolgen al van." Classispredikant Ada Rebel herkent dit beeld breed in de regio: "Dit is voor veel gemeenten aan de orde. Kerkbeheer wordt complexer en vraagt steeds meer kennis van regelgeving en uitvoering. Dat probleem gaat steeds structureler worden. Voor veel gemeentes gaat het nu nog wel, maar ze zien in de nabije toekomst wel een probleem ontstaan."

Hoewel Harm ziet dat er nog altijd veel betrokkenheid is, verandert wel de aard van vrijwilligerswerk. "Mensen willen best iets doen, maar ze willen minder vastzitten aan structurele taken." Ada merkt dat de druk op een kleine groep vrijwilligers groot kan zijn. "Er ligt vaak een enorme belasting op een paar schouders. En dat gaat ten koste van de ruimte om gewoon gemeente te zijn, omdat je, als je niet uitkijkt, altijd bezig bent met beheerstaken." Daarmee raakt de discussie aan de kern van kerk-zijn.

Wanneer kennis bij één persoon ligt, brengt dat nog een ander risico met zich mee: "Als je een penningmeester hebt, die alles alleen doet en die valt weg, dan kun je het niet meer overdragen. Die kwetsbaarheid is groot. Eén is geen", merkt Harm eerlijk op.

Een gezamenlijke aanpak

Het besef groeit dat gemeenten het niet alleen moeten blijven doen. Harm: "Het is beter om op voorhand te kijken: kunnen we bij de burens terecht? Hoe doen zij het? Kunnen we daarvan gebruikmaken?" Die beweging leidt in de Achterhoek tot een concreet initiatief: een regionaal kerkelijk bureau, waarin zes gemeenten samenwerken op het gebied van beheer. De gemeenten bevinden zich in de onderzoeksfase en hopen eind dit jaar of begin volgend jaar met het bureau te kunnen starten.

"Als je wacht tot het moet, dan ben je te laat."

Harm Hoftiezer

De meerwaarde van zo'n gezamenlijke aanpak zit volgens Harm in het bundelen van kennis en capaciteit: "Of je voor één gemeente een jaarrekening maakt of voor zes, daar kun je een enorme efficiëntieslag maken." Door kerkbeheertaken regionaal te organiseren wordt een betere continuïteit gewaarborgd, terwijl complexe taken professioneler kunnen worden uitgevoerd, zodat de druk op vrijwilligers afneemt. Ada ziet het als een toekomstgerichte oplossing: "Het regionaal kerkelijk bureau is een middel om vrijwilligers te ondersteunen bij beheerstaken. Het bundelen van krachten is voor de toekomst onvermijdelijk. Samenwerken kan op vele manieren en het regionaal kerkelijk bureau is er daar één van."

Ruimte voor eigenheid

Een belangrijke zorg bij samenwerking is het behoud van de eigen identiteit. Juist bij samenwerking op het gebied

van kerkbeheer hoeft dat geen probleem te zijn. "We hebben het hier over beheerstaken die je samen organiseert. Je hebt het niet over het opgeven van je eigen gemeente-zijn", legt Ada uit. "Juist door het beheer gezamenlijk vorm te geven, ontstaat meer ruimte om lokaal kerk te zijn. Ik zie het gebeuren dat gemeenten pas op zoek gaan naar samenwerkingpartners als het water hen aan de lippen staat. Dat heeft te maken met koudwatervrees, maar ook met het verlangen om zelfstandig te blijven. Ik zou gemeenten echt willen uitnodigen om daar vroeg genoeg over na te denken, dan zullen ze zien dat je zelf kerk kunt blijven, met je eigen identiteit, terwijl je samenwerkt."

Samenwerking begint bij elkaar kennen

Opvallend in Aalten is dat de samenwerking niet begon met structuren, maar met ontmoetingen. Harm benadrukt het belang van informele contacten: "Je moet elkaar eerst leren kennen,

voordat je echt zaken gaat doen." Zijn advies aan andere gemeenten is praktisch en concreet: "Ga gewoon eens bij elkaar op de koffie. Niet meteen in een vergaderzaal, maar informeel. Dan hoor je wat er echt speelt. Als je iets geforceerd wilt doen, werkt het niet, maar als je elkaar ontmoet, komt het gesprek vanzelf." Ook Ada onderstreept dit: "Zoek het contact. Leer je burens kennen. Spreek uit waar je zorgen liggen en waar je elkaar kunt ondersteunen." Samenwerking begint dus niet met beleid, maar met relatie.

De rol van de classis: verbinden dichtbij

In dit proces speelt de classis een verbindende rol. Ada beschrijft die als volgt: "Wij signaleren, delen kennis en ervaringen, leggen verbindingen tussen gemeenten en helpen om ontwikkelingen te duiden. We staan niet boven de gemeenten, maar vormen samen die kerk. Die nabijheid is belangrijk." Volgens Harm is dat ook voelbaar

veranderd: "De classis werd als ver weg ervaren, maar die contacten zijn nu veel nauwer. Er is meer begrip voor wat de classis doet en waarom."

"We staan als classis niet boven gemeenten, maar vormen samen die kerk."

Ada Rebel

Stap voor stap groeien

Een belangrijk inzicht uit de pilot is dat samenwerking tijd nodig heeft. Niet alles hoeft in één keer. Harm: "Je moet het zien als een groeimodel. Je begint klein en bouwt het stap voor stap uit." Tegelijk vraagt het om een duidelijke intentie: "De insteek moet wel zijn dat je uiteindelijk dingen wilt overdragen. Anders hoeft je er niet aan te beginnen." Minstens zo belangrijk is aandacht voor de mensen die het werk nu doen, benadrukt Harm: "Onderschat niet wat dit met vrijwilligers en medewerkers doet. Je moet hen echt meenemen in het proces." Ada vult aan: "En als er vragen zijn: neem contact op. Met elkaar, met de classis of met de VKB. Die mogelijkheden zijn er, dus benut ze vooral."

Samen sterker

De praktijk in de Achterhoek laat zien dat regionale samenwerking geen theoretisch concept is, maar een concrete, haalbare weg vooruit. In een tijd van toenemende kwetsbaarheid, groeiende complexiteit en druk op vrijwilligers biedt het regionaal kerkelijk bureau een perspectief dat rust en ruimte kan brengen. Maar de eerste stap blijft eenvoudig: elkaar leren kennen. Want samenwerking begint niet bij structuren, maar bij ontmoeting.

Beluister het gehele gesprek als Podcast #41